

Irena Bagarić
Davorin Babić
Saša Čuić
Svetlana Božić Fuštar

INDIVIDUALIZIRANI PRISTUP KATEGORIZIRANIM SPORTAŠIMA U NASTAVI TJELESNE I ZDRAVSTVENE KULTURE NA SVEUČILIŠTU U ZAGREBU

1. UVOD

Dosadašnja istraživanja ističu činjenicu kako današnju mladež suvremeni način života pretvara u sjedilačku civilizaciju s mnogim negativnim posljedicama (Neljak, 2001.); a sport, poglavito tzv. vrhunski sport, bilježi zapažene rezultate na svim dobnim razinama, pa tako i studentskoj. Ipak, bilo bi pogubno misliti da se primijenjena kineziologija usmjerava prioritarno na interese vezane uz ostvarivanje vrhunskih rezultata, iako na to upućuje činjenica da se još uvijek više govori, piše i gleda o stvaralaštvu pojedinaca u sportu nego o bavljenju većine ljudi sportskom aktivnošću (Findak, Neljak, 2008.)

Uvjeti studiranja za studente koji imaju status vrhunskih sportaša na visokim učilištima u Republici Hrvatskoj regulirani su Statutom Sveučilišta. Studentima koji imaju status vrhunskog sportaša može se osigurati studiranje pod uvjetima izvanrednih studenata na način koji osigurava Statut Sveučilišta i drugi opći akti pojedinog visokog učilišta (HOO, 2007.).

Prepoznavši i poštujući želju i volju vrhunskih sportaša da paralelno steknu i akademsko obrazovanje, nastao je ovaj rad. Cilj ovog rada je istražiti situaciju individualizacije uvjeta nastave Tjelesne i zdravstvene kulture prilikom studiranja vrhunskih sportaša na Sveučilištu u Zagrebu.

2. METODE RADA

Zakonom o športu provjereno je HOO-u utvrđivanje kategorizacije športaša i donošenje rješenja o kategorizaciji športaša kao javna ovlast. HOO u suradnji s visokim učilištima RH, sukladno Pravilniku o kategorizaciji športaša (HOO, 2007.) i Statutima visokih učilišta određuje posebne uvjete studiranja vrhunskih športaša. Studenti koji imaju status vrhunskog športaša trebaju se obratiti izravno svom predmetnom nastavniku Tjelesne i zdravstvene kulture i visokom učilištu na kojem studiraju ili planiraju studirati, jer visoko učilište samostalno određuje uvjete studiranja za takve studente.

3. REZULTATI I RASPRAVA

Zakon o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju, članak 51. (10) „**Visoka učilišta u okviru svoje nastavne aktivnosti obvezuju se promicati tjelovježbu i studentski šport sukladno posebnom zakonu**”. (svibanj 2004.)

Statut Sveučilišta u Zagrebu (2005.):

- Posebne mogućnosti studiranja, članak 58. (1) „Student koji ima status vrhunskog sportaša ili umjetnika može studirati po planu izvanrednog studija pod uvjetima predviđenim općim aktom Sveučilišta ili sastavnice.”
- Organizacija nastave i opterećenje studenta, članak 69. (12) „Nastava i izvannastavne djelatnosti studenata iz tjelesne i zdravstvene kulture izvode se izvan satnice utvrđene stavkom 4., kao obvezne u prvoj i drugoj godini preddiplomskog studija, te kao neobvezne u ostalim godinama studija. Ovoj nastavi ne pripisuju se ECTS bodovi.”

S ovakvim tekstom članka 69. ne slažu se nastavnici Tjelesne i zdravstvene kulture na Sveučilištu u Zagrebu ujedinjeni u Udrugu nastavnika tjelesne i zdravstvene kulture Sveučilišta u Zagrebu jer se kosi s ideologijom Bolonjskog procesa prema kojoj svaka obvezna nastava mora biti adekvatno evaluirana ECTS bodovima te Senatu Sveučilišta u Zagrebu od 2005. godine predlažu da taj članak glasi: „**Tjelesnu i zdravstvenu kulturu sastavnice izvode kroz obvezatnu nastavu na prvoj i drugoj godini preddiplomskog odnosno integriranog studija, te kao neobvezatnu odnosno izbornu u ostalim godinama studija, a boduje se 1 ECTS bodom koji odgovara radnom opterećenju studenta u iznosu od 25 do 30 radnih sati.**”

Pravilnik o studiranju na preddiplomskim i diplomskim studijima Sveučilišta u Zagrebu (2008.):

- Sportaši i umjetnici, članak 11. „Redoviti student koji ima status kategoriziranog sportaša ili vrhunskog umjetnika sklapa sa sastavnicom ugovor o uvjetima studiranja.”
- Nastava iz Tjelesne i zdravstvene kulture, članak 32. „Tjelesnu i zdravstvenu kulturu sastavnice izvode kroz obvezatnu nastavu u prvoj i drugoj godini preddiplomskog, odnosno integriranog studija te kao neobvezatnu nastavu u ostalim godinama studija.”

Ni sa ovakvim tekstom članka 32. nastavnici Tjelesne i zdravstvene kulture se ne slažu. Prilikom izrade Pravilnika predlagali su da taj članak glasi: „**Tjelesnu i zdravstvenu kulturu sastavnice izvode kroz obvezatnu nastavu u prvoj i drugoj godini preddiplomskog odnosno integriranog studija te kao neobvezatnu nastavu u ostalim godinama studija, a boduje se sukladno članku 35. točka 2. Pravilnika**” koja kaže da 1 ECTS odgovara opterećenju studenta od 25 – 30 radnih sati.

Pravilnik o kategorizaciji športaša, HOO (2007):

- Stjecanje i ostvarivanje prava, članak 19. „Kategoriziranim športašima mogu se osigurati prava školovanja, studiranja i polaganja ispita pod posebnim uvjetima, u skladu s posebnim propisima.”
- Registar kategoriziranih športaša, članak 31. „Registar kategoriziranih športaša i ostvarenim rezultatima objedinjuje i vodi nadležna služba HOO-a u skladu s ovim Pravilnikom i zakonom. Registar kategoriziranih športaša vodi se u elektroničkom obliku.”

MZOŠ, HOO, Ured za sport Sveučilišta u Zagrebu, Zagrebački sveučilišni športski savez, Udruga nastavnika Tjelesne i zdravstvene kulture Sveučilišta u Zagrebu i Hrvatski sveučilišni športski savez održali su 4.2.2009. godine sastanak na Rektoratu Sveučilišta u Zagrebu s temom „Kategorizirani športaši u sustavu obrazovanja i športa na Sveučilištu”. Na tom sastanku zaključili smo kako HOO ne vodi registar kategoriziranih sportaša i ne posjeduju podatke o broju istih na Sveučilištu u Zagrebu. Zalaganjem nastavnika Tjelesne i zdravstvene kulture na sastavnicama Sveučilišta u Zagrebu uspjelo se doći do podatka da je u akademskoj godini 2008./09. studiralo 144 kategoriziranih sportaša. Kao prilog toj brojci i za usporedbu navodimo i podatak kako je od cca. 65000 studenata, iste akademske godine aktivno uključeno u Studentsko sveučilišno sportsko natjecanje bilo čak njih 3757.

4. ZAKLJUČAK

Uvidom u navedene rezultate i članke iz svih nadležnih zakona, statuta i pravilnika vidljivo je da kategorizirani sportaši imaju, a i zaslužuju poseban status prilikom studiranja koji im omogućava potrebne povlastice i olakšice. Internim dogovorom nastavnika i „Pravilnikom o pohađanju nastave Tjelesne i zdravstvene kulture” Udruga nastavnika Tjelesne i zdravstvene kulture Sveučilišta u Zagrebu donijela je odluku o individualnom pristupu svakom pojedinom kategoriziranom sportašu koji sudjeluje na nastavi u opsegu od pedeset posto kao motivacija ostalim studentima, a ukoliko mu je dopušteno, aktivno sudjeluje i u ekipi svog fakulteta za sport u kojem se natječe, ili je u potpunosti oslobođen pohađanja nastave ukoliko se natječe na svjetskoj razini. Na žalost, istraživanja pokazuju da studenti sportaši bez statusa kategoriziranog sportaša, nemaju apsolutno nikakve povlastice ni privilegije. Moramo uzeti u obzir činjenicu da uz redovito pohađanje obvezne nastave Tjelesne i zdravstvene kulture, na volonterskoj bazi mogu sudjelovati u Studentskom sportskom sveučilišnom prvenstvu u 23 različita sporta od kojih se ekipni sportovi (mali nogomet, odbojka, rukomet i košarka) igraju u čak tri lige. Također, internim dogovorom nastavnika i navedenim Pravilnikom Udruga nastavnika Tjelesne i zdravstvene

kulture Sveučilišta u Zagrebu omogućava studentima sportašima koji sudjeluju u Studentskom sportskom sveučilišnom prvenstvu oslobođenje u opsegu od pedeset posto s nastave TZK. Uspoređujući se s Europom, činjenica je kako se za svaki oblik redovitog bavljenja tjelesnom aktivnošću unutar ureda za sport svog sveučilišta europskog studenta „nagrađuje” ECTS bodom te je sve izraženija inicijativa da se takvim studentima uz diplomu izdaje i „Dodatak diplomi za uspješnog sportaša”. Iz tog se razloga preporuča dodatno angažiranje nadležnih institucija u reguliranju statusa kategoriziranih sportaša, kao i studenata sportaša na sveučilišnoj razini jer bi to svakako potaknulo mehanizme motivacije u studentskoj populaciji koji bi doprinijeli uključivanju još većeg broja studenata u različite sportsko rekreativne programe kroz nastavu Tjelesne i zdravstvene kulture te kroz studentski sveučilišni sport.

5. LITERATURA

1. Sveučilište u Zagrebu (2005.). Statut Sveučilišta u Zagrebu. Sveučilišni Vjesnik, vol. L.I., 2005.
2. Sveučilište u Zagrebu (2008.). Pravilnik o studiranju na preddiplomskim i diplomskim studijima Sveučilišta u Zagrebu.
3. Hrvatski olimpijski odbor (2007.). Pravilnik o kategorizaciji športaša.
4. Findak, V.; B. Neljak (2008.). Stanje i perspektiva razvoja u područjima edukacije, sporta, sportske rekreacije i kineziterapije. Zbornik radova 17. ljetne škole kineziologa, Glavni referat, 16 – 28.
5. World Health Organization (2003.). *The European Health Report 2002*. URL:<http://www.who.dk/europeanhealth-report>. Copenhagen: WHO Regional Office for Europe, WHO Regional Publications. (skinuto: 14. 10. 2007.).
6. Bagarić, I., D. Babić, V. Blagojević, M. Strahonja (2008.). Subjektivna procjena studenata sportaša o natjecanju u malom nogometu na studentskom sportskom prvenstvu Sveučilišta u Zagrebu. Zbornik radova 17. ljetne škole kineziologa, 458 – 464.
7. Božić Fuštar, S., L. Podvalej, O. Straža (2008.). Subjektivna procjena studenata sportaša o natjecanju u odbojci na studentskom sportskom prvenstvu Sveučilišta u Zagrebu. Zbornik radova 17. ljetne škole kineziologa, 480 – 487.